

Investing in the Rule of Law for a Sustainable Future

ร่วมสร้างหลักนิติธรรมเพื่ออนาคตที่ยั่งยืน

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. กิตติพงษ์ กิตยารักษ์
ที่ปรึกษา สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย

20 มิถุนายน 2567
RoLDX Orientation

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. กิตติพงษ์ กิตยารักษ์

การศึกษา:

- นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยม) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เนติบัณฑิตไทย
- ปริญญาโทด้านกฎหมายการค้าและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ, Cornell University (ทุน ก.พ.)
- ปริญญาโทด้านกฎหมาย, Harvard University (ทุน Fulbright)
- ปริญญาเอกด้านกฎหมาย, Stanford University (ทุน Fulbright)

หน้าที่การงาน (บางส่วน):

- ที่ปรึกษา Thailand Institute of Justice (TIJ)
- กรรมการเนติบัณฑิตยสภา
- รองประธานและกรรมการบริหาร มูลนิธิอาสาเพื่อนพึ่ง (ภา) ยามยาก สภากาชาดไทย
- นายกสภาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (สจล.)
- นายกสภามหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- กรรมการและประธานคณะกรรมการธรรมาภิบาลและความยั่งยืน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ธนาคารกรุงไทย และ บมจ. ทรู จำกัด (มหาชน)

- **RoLD** – Rule of Law and Development
- **RoLD X** – Xcelerate
 - Excel
 - Accelerate

รัฐบาลจะ**สร้าง**ความ**ชอบธรรม**ในการบริหารราชการแผ่นดินใน**ระบอบประชาธิปไตย** อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วย**การฟื้นฟูหลักนิติธรรม (Rule of Law) ที่เข้มแข็ง** มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นที่ยอมรับจากนานาประเทศ เพราะการมีหลักนิติธรรมที่น่าเชื่อถือเป็น**การลงทุน**ใน**โครงสร้างพื้นฐาน**ทางความคิดและ**สังคมที่สำคัญ**ของประเทศ

คำแถลงนโยบาย ของ คณะรัฐมนตรี นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี
แถลงต่อรัฐสภา วันจันทร์ที่ 11 กันยายน 2566

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี
ที่ ๑๕๑ / ๒๕๖๗

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนและพัฒนากการเสริมสร้างหลักนิติธรรมแห่งชาติ

ด้วยหลักนิติธรรม (Rule of Law) อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการดูแลและประโยชน์ส่วนรวมของประเทศไทย และความภาคภูมิใจของประชาชน ถือเป็นปัจจัยเกื้อต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งยังช่วยสร้างความเชื่อมั่นในด้านการลงทุนของประเทศไทย ประกอบกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (UN Sustainable Development Goal : SDG) เป้าหมายที่ ๑๖ ยังได้แสดงให้เห็นว่า หลักนิติธรรมกับการพัฒนาที่ยั่งยืนมีความเกี่ยวข้องกันโดยตรง จึงเป็นสมควรที่รัฐบาลจะได้ขับเคลื่อนและพัฒนากการเสริมสร้างหลักนิติธรรมแห่งชาติให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น เพื่ออำนวยประโยชน์แก่ประเทศไทยและประชาชนโดยรวม

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๖) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีจึงมีคำสั่ง ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้มีคณะกรรมการขับเคลื่อนและพัฒนากการเสริมสร้างหลักนิติธรรมแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “กชนช.” ประกอบด้วย

ที่ปรึกษา

(๑) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม	ที่ปรึกษา
(๒) ศาสตราจารย์พิเศษกิตติพงษ์ กิตยารักษ์	ที่ปรึกษา
(๓) ศาสตราจารย์วิฑิต มั่นตราภรณ์	ที่ปรึกษา

คณะกรรมการ

(๑) ศาสตราจารย์พิเศษธงทอง จันทรางศุ	ประธานกรรมการ
(๒) เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	กรรมการ
(๓) เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ	กรรมการ
(๔) ปลัดกระทรวงยุติธรรม	กรรมการ
(๕) อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	กรรมการ
(๖) ผู้อำนวยการสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย	กรรมการ
(๗) ศาสตราจารย์พิเศษกมลเชษฐ์ รัตนสากววงศ์	กรรมการ
(๘) พลเอก กฤษณะ บวรรัตนรักษ์	กรรมการ
(๙) นายธนา เวสโกสิทธิ์	กรรมการ
(๑๐) นายนครินทร์ วงกิจไพบูลย์	กรรมการ
(๑๑) นางสาวนัยนา สุภาพิง	กรรมการ
(๑๒) ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย	กรรมการ
(๑๓) ศาสตราจารย์สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล	กรรมการ
(๑๔) นายเสรี นนทสูติ	กรรมการ

/(๑๕) ...

คณะกรรมการขับเคลื่อนและพัฒนากการเสริมสร้าง หลักนิติธรรมแห่งชาติ (กชนช.) - อำนาจหน้าที่

- วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับหลักนิติธรรมของประเทศ
- เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการจัดให้มี แก้ไขเพิ่มเติม หรือยกเลิกกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการขับเคลื่อนและพัฒนากการเสริมสร้างหลักนิติธรรมเพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
- กำกับ ติดตาม ขับเคลื่อนส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ประสานความร่วมมือและสร้างเครือข่ายกับภาคเอกชนและภาคประชาสังคม
- ติดตามประเมินผลและรายงานคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบและพิจารณามิมีมติเกี่ยวกับ การดำเนินการของส่วนราชการ

ทำไม **“Rule of Law”** หรือ **“หลักนิติธรรม”** จึงเป็นเรื่องที่ประชาชนต้องให้ความสนใจ ?

*'War is too important to
be left to the generals'*

— Georges Clemenceau

Laws are too important
to be left to the **lawyers** !

RULE OF LAW

กฎหมายต้องอยู่ภายใต้
“กติกาของกฎหมาย”
(หลักนิติธรรม)

RULE BY LAW

กฎหมายเป็น
“กฎแห่งอำนาจ”

Rule of law - กติกาของกฎหมาย

หลักนิติธรรม จึงเป็นหลักสำคัญเพื่อคุ้มครอง

สิทธิ เสรีภาพ และประโยชน์ของประชาชน

โดยกฎหมายและการใช้กฎหมายต้องอยู่ภายใต้กติกา

Original Concept

Rule of Law
(นิติธรรม)

(1215) Magna Carta

...the body of a free man is not to be arrested, or imprisoned, or disseized, or outlawed, or exiled, or in any way ruined, nor is the king to go against him or send forcibly against him, except by judgment of his peers or by the law of the land...

(1689 – 1755) Montesquieu

...Separation of power...

(1741) Bill of Rights

limits on the powers of the monarch and sets out the rights of Parliament, including the requirement for regular parliaments, free elections, and freedom of speech in Parliament

(1945) United Nations

(1947) International Bar Association

(2006) World Justice Project (WJP)

Modern Concept

Rechtsstaat
(นิติรัฐ)

- **Plato (430 – 340 BC)**
...best form of government is philosopher king...
- **Aristotle (384 – 322 BC)**
...the law should govern, not any individual of the citizens...
- **Cicero (106 – 43 BC)**
...Natural law principles to promote justice and fairness ...
- **John Locke (1632 – 1704)**
...not to be subject to the inconstant, uncertain, unknown, arbitrary will of another man: as freedom of nature is, to be under no other restraint but the law of nature...
- **Immanuel Kant (1724 – 1804)**
...people's' happiness be guaranteed by a moral constitution agreed on by the people and thus, under it, by moral government...

พัฒนาการของแนวคิดหลักนิติธรรม

430 – 340 BC

384 – 322 BC

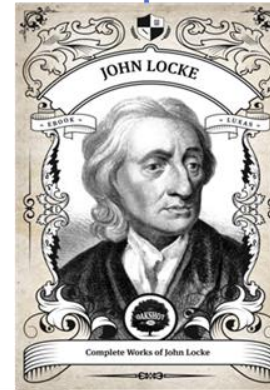
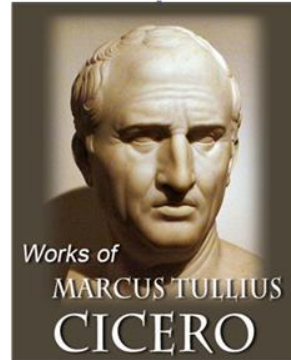
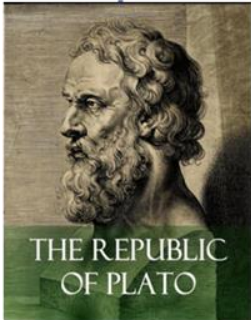
106 – 43 BC

1215

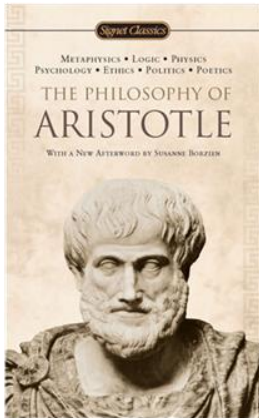
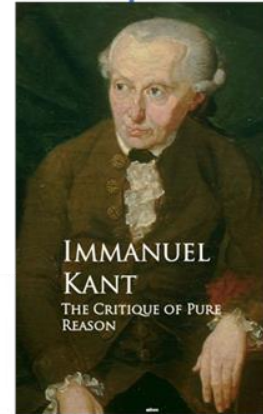
1632 – 1704

1689 – 1755

1724 – 1804

Montesquieu
Oeuvres

นิยามความหมายของหลักนิติธรรม

A principle of **governance** in which all persons, institutions and entities, **public and private, are accountable to laws**, consistent with **international human rights**

(UNSG in S/2004/616)

Legality, Certainty, Prevention of Abuse of Powers, Equality, Non-discrimination, Access to Justice

(Council of Europe)

a culture and daily practice. It is inseparable from equality, from access to justice and **education**, from access to **health** and the protection of **the most vulnerable**

(International Development Law Organization: IDLO)

Value common to the EU Member States in a **society in which pluralism, non-discrimination, tolerance, justice, solidarity and equality between women and men** prevail.

(Treaty of the European Union, Art. 2)

An **independent, impartial judiciary**; the presumption of innocence; the right to a fair and public trial **without undue delay**; a rational and **proportionate approach to punishment**

(International Bar Association)

Accountability, Just Laws, **Open Government**, Accessible and Impartial Dispute Resolution

(World Justice Project)

Rule of Law Frameworks

Core Principles

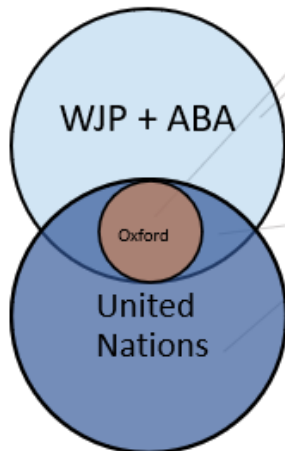
- The supremacy of the law
- Equality before the law
- Fairness and impartiality

Laws & Legal Frameworks

- Clear, accessible, and just laws
- An independent judiciary
- Equal access to justice
- Due process

Accountability Mechanisms

- Effective and fair law enforcement agencies
- Judicial oversight
- Independent oversight bodies

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

1 NO POVERTY

2 ZERO HUNGER

3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING

4 QUALITY EDUCATION

5 GENDER EQUALITY

6 CLEAN WATER AND SANITATION

7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY

8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH

9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE

10 REDUCED INEQUALITIES

11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES

12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION

13 CLIMATE ACTION

14 LIFE BELOW WATER

15 LIFE ON LAND

16 PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS

17 PARTNERSHIPS FOR THE GOALS

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

16 PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS

17 PARTNERSHIPS FOR THE GOALS

Post – SDGs Opportunity for **Rule of Law Reform**

- **Mainstreaming of the Rule of Law** – Integrating justice and fairness into development
- **Measurement of the Rule of Law** – Opportunity for effective evidence-based approach to enhance the Rule of Law
- **Networking and Advocacy for Rule of Law Reform** – A call for cross sector collaboration

World Justice Project
RULE OF LAW INDEX®
2023

WJP กับกรอบแนวคิด ในการจัดทำตัวชี้วัด “หลักนิติธรรม”

การตรวจสอบได้ (Accountability)

กฎหมายที่เป็นธรรม (Just Laws)

รัฐบาลที่โปร่งใส (Open Government)

ความยุติธรรมเข้าถึงได้และเป็นกลาง
(Accessible & Impartial Dispute Resolution)

ตัวชี้วัดหลักนิติธรรม (Rule of Law Index)

Factor 1: Constraints on Government Powers

Factor 2: Absence of Corruption

Factor 3: Open Government

Factor 4: Fundamental Rights

Factor 5: Order and Security

Factor 6: Regulatory Enforcement

Factor 7: Civil Justice

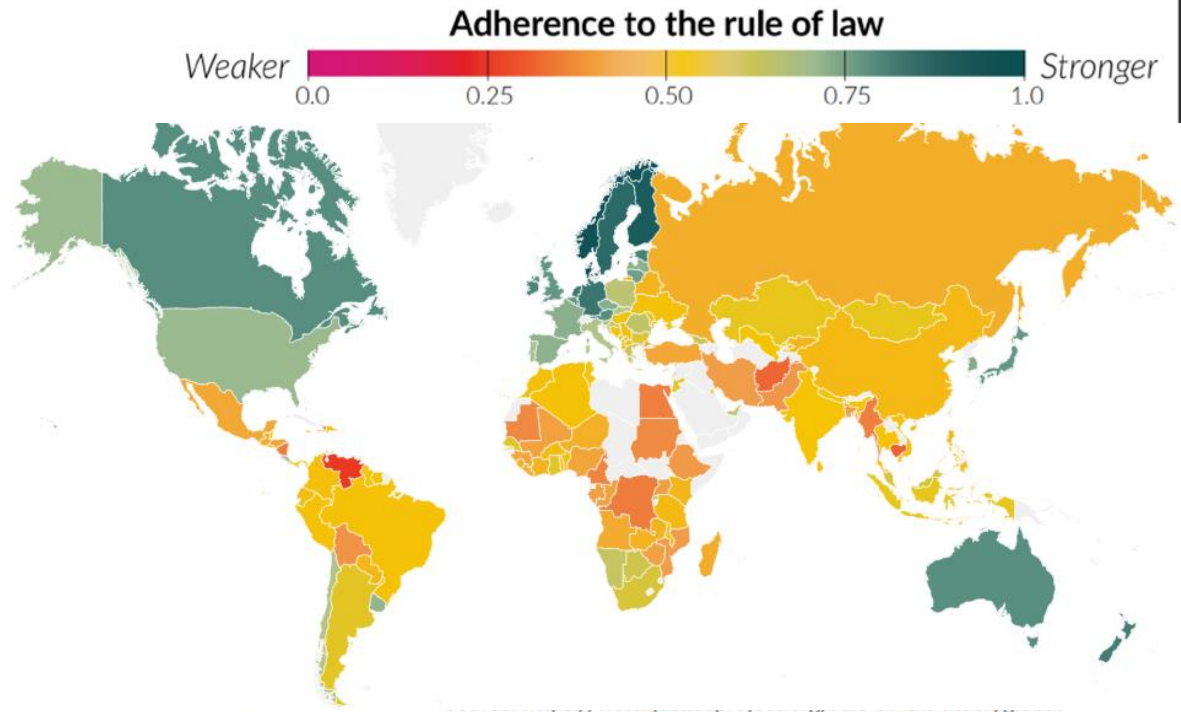

Factor 8: Criminal Justice

สถานการณ์หลักนิติธรรมทั่วโลก ปี 2023 จากตัวชี้วัดของ WJP

World Justice Project
RULE OF LAW INDEX®
2023

20 ประเทศที่มีอันดับหลักนิติธรรมสูงสุด (ปี 2023)

Country/Jurisdiction	Overall Score*	Global Rank	Country/Jurisdiction	Overall Score*	Global Rank
Denmark	0.90	1	Austria	0.80	11
Norway	0.89	2	Canada	0.80	12
Finland	0.87	3	Australia	0.80	13
Sweden	0.85	4	Japan	0.79	14
Germany	0.83	5	United Kingdom	0.78	15
Luxembourg	0.83	6	Belgium	0.78	16
Netherlands	0.83	7	Singapore	0.78	17
New Zealand	0.83	8	Lithuania	0.77	18
Estonia	0.82	9	Korea, Rep.	0.74	19
Ireland	0.81	10	Czechia	0.73	20

ประเทศไทยจากการจัดอันดับของ WJP

ปี 2559

Overall Score	Regional Rank	Income Rank	Global Rank
0.51	10/15	21/37	64/113

ปี 2560 - 2561

Overall Score	Regional Rank	Income Rank	Global Rank
0.5	10/15	23/36	71/113
Score Change	Rank Change		
-0.01 ▼	-7 ▼		

ปี 2562

Overall Score	Regional Rank	Income Rank	Global Rank
0.5	10/15	25/38	76/126
Score Change	Rank Change		
0.00	-1 ▼		

ปี 2563

Overall Score	Regional Rank	Income Rank	Global Rank
0.51	10/15	24/42	71/128
Score Change	Rank Change		
0.00	6 ▲		

ปี 2564

Overall Score	Regional Rank	Income Rank	Global Rank
0.50	10/15	22/40	80/139
Score Change	Rank Change		
-0.01 ▼	-2 ▼		

ปี 2565

Overall Score	Regional Rank	Income Rank	Global Rank
0.50	10/15	25/42	80/140
Score Change	Rank Change		
0.00	0		

ปี 2566

Overall Score	Regional Rank	Income Rank	Global Rank
0.49	10/15	25/41	82/142
Score Change	Rank Change		
-0.01 ▼	0		

	Factor Score	Score Change	Regional Rank	Income Rank	Global Rank
Constraints on Government Powers	0.45	0.00	11/15	30/41	100/142
Absence of Corruption	0.45	-0.01	9/15	21/41	72/142
Open Government	0.48	0.00	9/15	24/41	77/142
Fundamental Rights	0.46	-0.01	10/15	34/41	101/142
Order and Security	0.74	-0.01	11/15	19/41	65/142
Regulatory Enforcement	0.44	-0.01	12/15	34/41	103/142
Civil Justice	0.49	0.00	10/15	28/41	87/142
Criminal Justice	0.41	-0.01	11/15	22/41	76/142

* Indicates statistically significant change at the 10 percent level

■ Low ■ Medium □ High

ผลการจัดทำดัชนีชี้วัดด้านนิติธรรม WJP ปี 2566

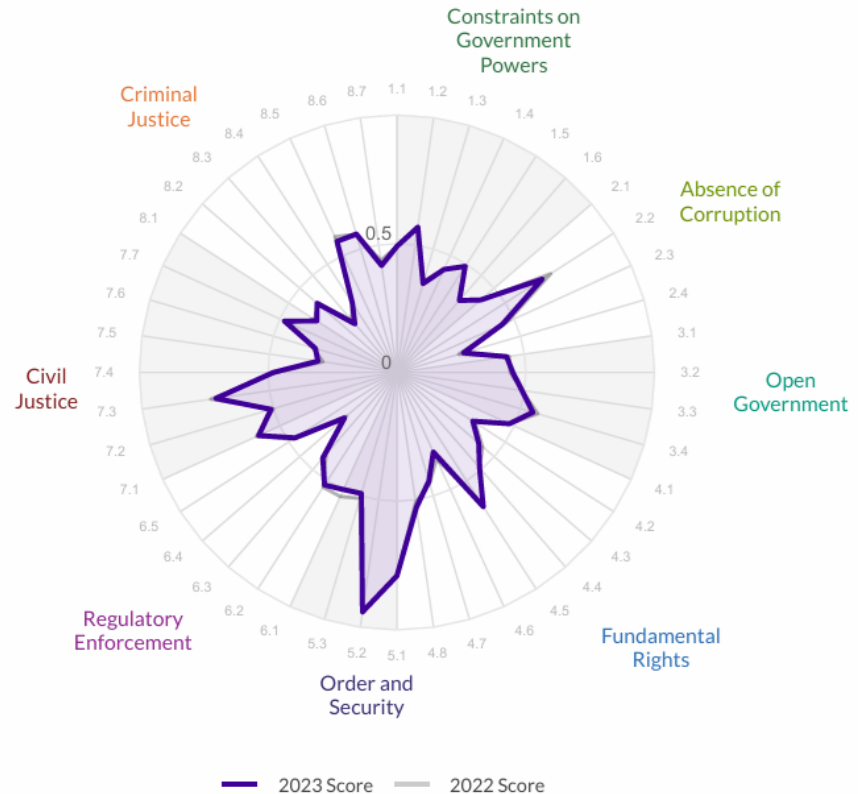
Overall Score	Regional Rank	Income Rank	Global Rank
0.49	10/15	25/41	82/142

Score Change	Rank Change
-0.01 ▾	0

	Factor Score	Score Change	Regional Rank	Income Rank	Global Rank
Constraints on Government Powers	0.45	0.00	11/15	30/41	100/142
Absence of Corruption	0.45	-0.01	9/15	21/41	72/142
Open Government	0.48	0.00	9/15	24/41	77/142
Fundamental Rights	0.46	-0.01	10/15	34/41	101/142
Order and Security	0.74	-0.01	11/15	19/41	65/142
Regulatory Enforcement	0.44	-0.01	12/15	34/41	103/142
Civil Justice	0.49	0.00	10/15	28/41	87/142
Criminal Justice	0.41	-0.01	11/15	22/41	76/142

* Indicates statistically significant change at the 10 percent level

Low Medium High

“หลักนิติธรรม” เป็นเหมือน “อากาศ”

ถ้ามีอยู่อย่างพอเพียง จะไม่สังเกตเห็นถึงความสำคัญ

แต่ขาดแคลน เบบาง จะเริ่มอึดอัด หายใจติดขัด และรู้ถึงคุณค่า

สังคมไทยมีสัญญาณหลายอย่างที่ทำให้เราเริ่มอึดอัด หายใจติดขัด

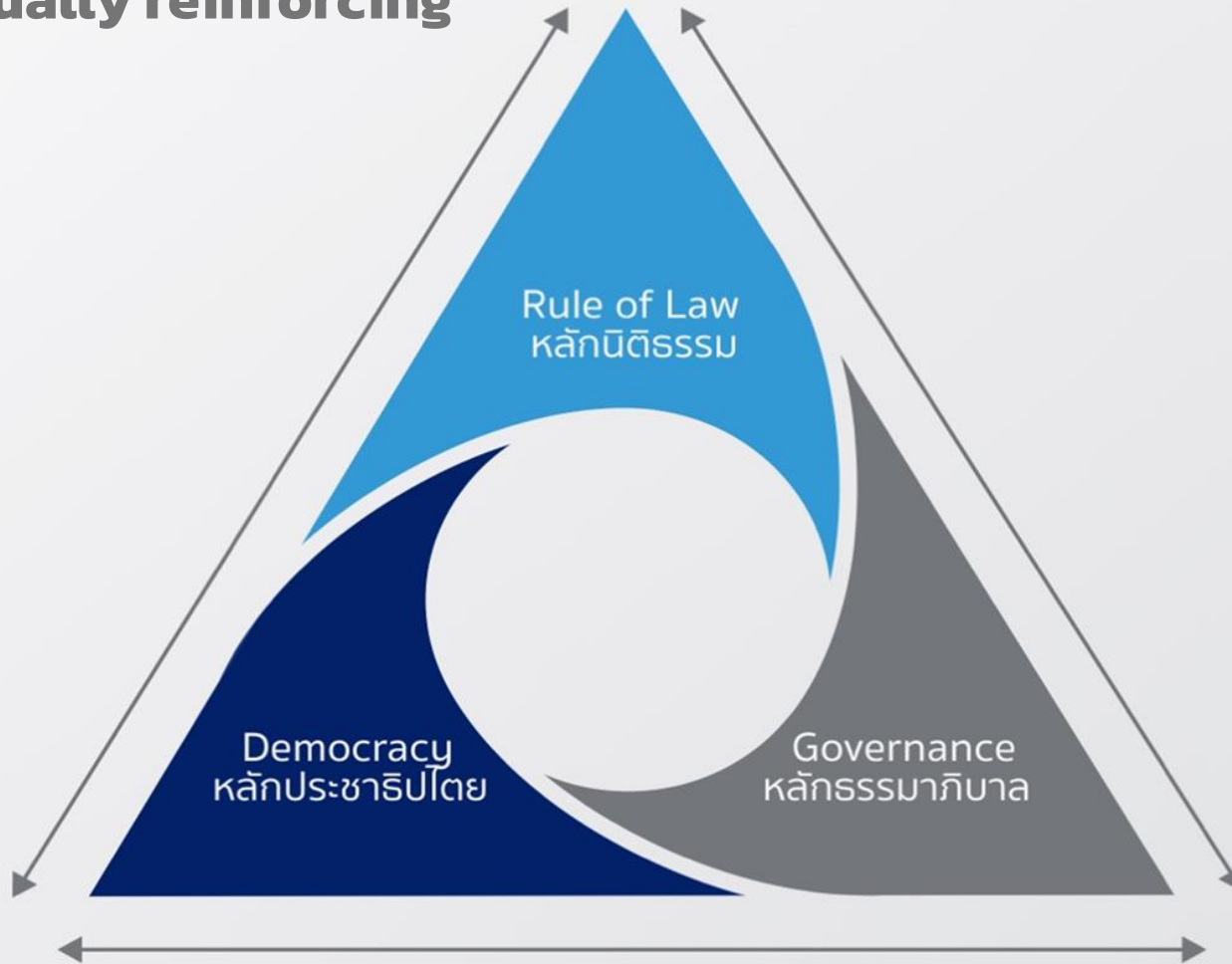
แต่เรายังอาจไม่รู้ว่าอาการดังกล่าวเป็นเพราะ “หลักนิติธรรม” เสื่อมถอย!

ประเทศไทยหายใจติดขัดเพราะเป็นโรค “หลักนิติธรรมเสื่อมถอย” ?

Rule of law, governance and democracy

are mutually reinforcing

KK

How to effectively reform justice and the rule of law in a less democratic and conflicting society?

Chat GPT

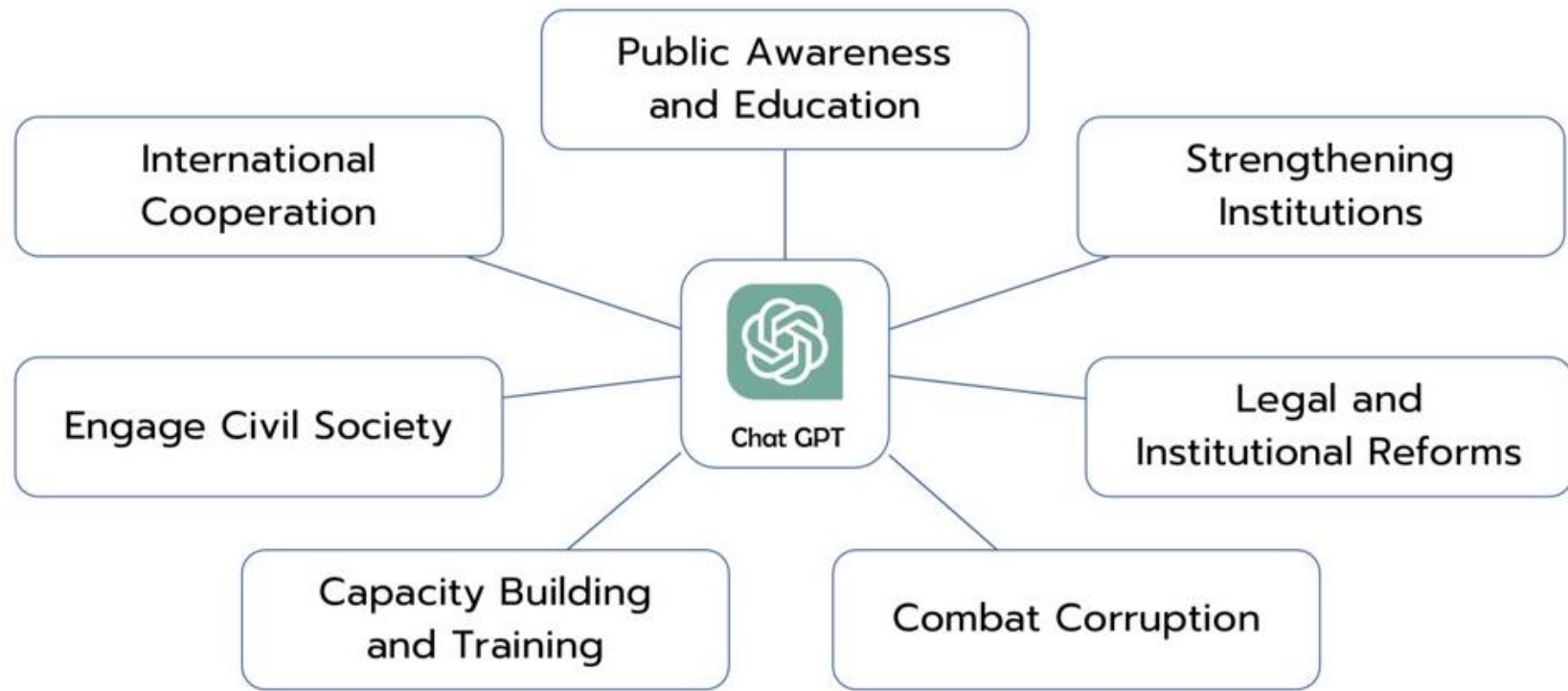

Roadmap for Justice and Rule of Law Reform in a Less Democratic Society (in order of priority):

1. Public Awareness and Education: Promote understanding of justice and the rule of law among the public.
2. Strengthening Institutions: Enhance independence and accountability of judiciary, law enforcement, and legal education.
3. Legal and Institutional Reforms: Update laws, streamline procedures, and ensure equal access to justice.
4. Combat Corruption: Implement anti-corruption measures and hold corrupt individuals accountable.
5. Capacity Building and Training: Provide comprehensive training for justice sector stakeholders.
6. Engage Civil Society: Involve civil society in advocating for justice and the rule of law.
7. International Cooperation: Seek assistance and partnerships for reform efforts.

Roadmap for justice and the rule of law reform

Claude

บทบาทภาคประชาชนในการปฏิรูปหลักนิติธรรมเมื่อประชาธิปไตยอ่อนแอและสังคมขัดแย้งสูง

1. สร้าง**ความตระหนักรู้**เรื่อง**หลักนิติธรรม**และ**ประชาธิปไตย**
2. **รณรงค์ภาครัฐและการเมือง**เพื่อผลักดันการปฏิรูป
3. เสริมความเข้มแข็งของ**องค์กรอิสระ**และ**หน่วยตรวจสอบ**
4. สร้าง**เครือข่ายความร่วมมือ**เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และกำหนดยุทธศาสตร์
5. พัฒนา**ข้อเสนอนโยบายและกฎหมาย**ผ่านการมีส่วนร่วม ผลักดันสู่การปฏิบัติ
6. **ติดตาม ประเมินสถานการณ์ เผยแพร่ข้อมูล**เพื่อรณรงค์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

AI

Message Claude...

Claude

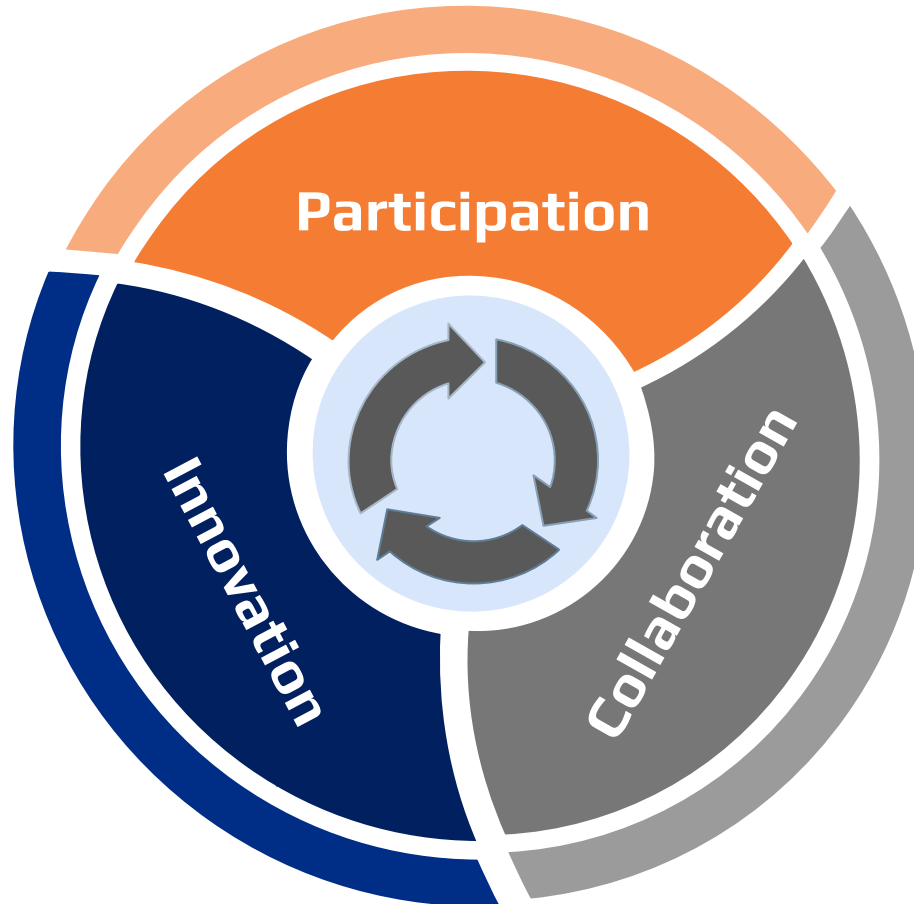
“ในสังคมที่**ประชาธิปไตยอ่อนแอ**และ**ความขัดแย้งสูง**
ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนและ**ความมุ่งมั่นอย่างต่อเนื่อง**
เป็นกุญแจสำคัญในการปฏิรูปหลักนิติธรรมและ
สร้างประชาธิปไตยที่ยั่งยืน”

AI

Message Claude...

Key Elements for **Rule of Law** Reform Success

The Justice League PLUS

From Superheroes to Justice Makers

ROLD

XCELERATE

| Investing in the Rule of Law | For a Better Future

ร่วมสร้างหลักนิติธรรม
เพื่ออนาคตที่ยั่งยืน